

Kapitola 1.

Kdy začaly války?

Aby bylo možné studovat zrod ozbrojených konfliktů u jednotlivých lidských civilizací a jejich historický vývoj, je nutné si nejdříve stanovit alespoň přibližnou **definici samotné války**. **Válka je stav organizovaného násilí mezi dvěma nebo více skupinami lidí, které se tak snaží prosadit své cíle** (politické, náboženské, ideologické aj.). Všeobecně se rozlišují různé typy konfliktů, ale většina autorů uvádí pouze dva základní druhy – **globální** (k žádným takovým ale ve starověku nedocházelo) a **lokální**.

S uvedenou definicí je již možné rozeznat válku a např. spontánní výbuch násilí nebo rvačku. Ačkoliv není pochyb o tom, že skupiny lovců se dostávaly do násilných střetů se svými sousedy nebo konkurenty, nelze tyto drobné střety ještě pokládat za válku ve smyslu výše uvedené definice. Aby mohlo dojít k válce, musela vzniknout společenská vrstva, která by se zabývala primárně touto činností, tj. **vojáci**. K transformaci kmene ve společenství, kde již všichni jeho členové nevykonávali stejné činnosti, ale začali se pomalu specializovat, došlo až během **usazování kočovníků na zemědělské půdě**. Lidé již nebyli nuceni žít na úrovni existenčního minima, ale naopak začali produkovat přebytky zemědělských produktů. Za těchto podmínek se zformovaly i společenské vrstvy, které samy nevytvářely žádné produkty nutné pro přežití ostatních, ale přesto plnily jiné významné funkce ve společnosti (kromě vojáků také např.: králové, kněží aj.).

První potřebu ozbrojených mužů pro svou obranu pocítili již první zemědělci, kteří začali opevňovat své vesnice, aby ochránili svou úrodu před zloději a nájezdníky. V případě přímého ohrožení se zbraní samozřejmě chopili všichni fyzicky schopní členové společenství. Pro trvalou strážní službu se ale pravděpodobně již objevovali první profesionální „vojáci“. Další významný vývojový krok pro trvale ozbrojené členy společnosti představoval vznik a prudký vývoj dálkového obchodu v některých oblastech. Bohatí obchodníci s cennými náklady byli až příliš lákavou kořistí pro ozbrojené lupiče, ale zároveň byli významným ekonomickým faktorem pro každou starověkou civilizaci. Proto brzy začalo opevňování významných komunikačních bodů, ze kterých se tak staly první vojenské pevnosti.

Pro zajištění obchodních cest začali brzy někteří vládcové i obsazovat nové území, čímž se z původně kořistnických nájezdů a plenění staly dobovačné války. Pro tento způsob boje již bylo zapotřebí skutečných **profesionálních jednotek**, které mohly svými přesnými

a rozhodnými útoky rozhodovat bitvy, dobývat a obléhat nepřátelská opevněná sídla a také působit jako okupační jednotky na nově získaném území. Nyní se dějiny vojenství již napevno spojily s politickými dějinami, protože armády (malé jednotky profesionálů a značný počet narychlo odvedených a vycvičených bojovníků) začaly prosazovat politické cíle svého panovníka a zároveň hájit zájmy jeho poddaných. Proto je nemožné studovat historii vojenství a nezabývat se současně **politickými dějinami** (diplomacie, mírové smlouvy...).

Samotný historický vývoj vojenství se ovšem nedá studovat pouze z historických **písemných pramenů**, ale je k němu nutné připojit i **archeologické objevy** a **trojrozměrné umělecké památky**, které pomáhají historikům zaplnit značné množství bílých míst v dějinách antického vojenství, protože především ze starších historických období se nedochoval dostatek písemností pro vytvoření ucelenějšího obrazu o podobě armád některých starověkých civilizací a jejich válečných úspěších a pohromách.

Sumerská civilizace a její války (4000 – 2000 př. n. l.)

Sumerové a jejich armády nejsou uvedeny na prvním místě snad proto, že jako první lidská společenství v dějinách sváděli bitvy a rozhodovali o osudu svých států ve válkách. Pravděpodobně k násilným střetům a ozbrojeným konfliktům docházelo již ve starších historických obdobích. Sumerští vládci a vojevůdci měli ale jednu zásadní výhodu oproti svým předchůdcům – **vynalezli písmo**, a proto po sobě mohli zanechat **první písemné záznamy** o svých vítězstvích a porážkách.

Pro vytvoření alespoň částečně uceleného obrazu o ozbrojených jednotkách konkrétních starověkých civilizací, je vždy vhodné zaměřit se na politické a správní uspořádání dané společnosti, protože každá armáda potřebovala a dodnes potřebuje **lidské** (odvody, výcvik profesionálních vojáků aj.), **materiální** (výzbroj, výstroj, proviant atd.) a **finanční zdroje** (žold pro vojáky, zajištění válečného materiálu...), které jsou většinou spjaté se státní a politickou správou. Proto bude v každé kapitole předloženého učebního textu vždy stručně popsána státní struktura a správa popisovaných starověkých civilizací.

Archeologicky je doložená existence první civilizace mezi řekami Eufrat a Tigris v dnešním Iráku již okolo roku 4000 př. n. l. Sumerové vytvářeli městské státy, ve kterých jedno rozsáhlé správní středisko se silnými hradbami ovládalo pouze zemědělské oblasti ve svém nejbližším okolí. Většina obyvatel pracovala na polích zavlažovaných vodními

kanály. V čele státu byla malá skupina **kněží a panovník**, který se často snažil posílit svou prestiž na bitevním poli v roli vojevůdce.

Některé drobné lokální konflikty jsou zachyceny v žalozpěvech za vypleněná města (zpěv o vpádu ummského vládce Lugalzagesiho do Lagaše). Nejdůležitějším typem pramenů o sumerské vojenství jsou ale trojrozměrné kulturní památky. Třemi nejvýznamnějšími jsou:

- **Válečná strana Standarty z Uru** (asi 2600 př. n. l.), která zobrazuje sumerské vojáky a osádky válečných vozů.
- **Supí stéla** (2600 – 2350 př. n. l.), na které je zachyceno vítězství města Lagaše nad jeho protivníkem Ummou.
- **Naramsínova stéla** (23. století př. n. l.), kde je zaznamenáno vítězství krále Narám-Sína Akkadského nad kmenem Lulubů z pohoří Zagros.

Na základě uvedených a dalších pramenů je možné si utvořit alespoň přibližnou představu, jak vypadaly armády vládců sumerských městských států. V případě ohrožení byli do armády **odvedeni** všichni fyzicky schopní muži, kteří prodělali krátký intenzivní výcvik a potom bojovali jako pěšáci. Tudíž tvořili pouze **ozbrojenou milici**. Pravděpodobně v mladších obdobích se začaly formovat malé ozbrojené jednotky několika stovek **profesionálních vojáků**. Stálé jednotky vytvářely na bojištích první historicky doloženou bojovou formaci – **falangu**, která byla osm řad široká a šest řad hluboká. Boj v těsném sevření se svými spolubojovníky vyžadoval náročný výcvik, a proto je pravděpodobné, že jednotky odvedenců poskytovaly profesionálům pouze ochranu na obnažených křídlech falangy nebo neúspěšně napodobovaly jejich způsob boje.

Každý sumerský pěšák mohl být vyzbrojen **kyjem** nebo **sekerou** a dva metry dlouhým **kopím** s kamennou nebo kovovou hlavicí. Vzhledem k primitivní úrovni soudobé metalurgie se používala především měď a méně kvalitní bronz. Tomu odpovídala i výstroj pěchoty. Vojáci nosili pro svou ochranu jen látkové a kožešinové suknice a plstěné pláště a čepice z kůže. Pouze nejbohatší obyvatelé státu si mohli dovolit měděné helmy a zbraně z drahých kovů (především zlata). Boj probíhal vždy na krátkou vzdálenost, protože střelné zbraně (luky a praky) nejsou u Sumerů dosud doloženy, a i když byly objeveny oštěpy, pravděpodobně ani ty se vzhledem k jejich primitivní a nespolehlivé konstrukci nepoužívaly k vrhání.

Vrchním **velitelem** armády každého městského státu byl **panovník**, který do boje zasahoval ze svého válečného vozu. Podle vyobrazení na Standartě z Uru a měděného modelu vozu z Tell Agrabu (asi 27. století př. n. l.) je možné si udělat konkrétní představu o podobě

sumerského válečného vozu. Jednalo se o těžké vozidlo s dlouhým a úzkým trupem a vysokými boky. Kola složená ze tří částí byla připevněna válci (tj. náboji) k pevným osám. Popsané konstrukční vlastnosti znemožňovaly dvoučlenné osádce (vozataj a vrhač nekvalitních oštěpů) jakékoliv manévrování na bitevním poli, protože by riskovala převržení vozu. Samozřejmě existovaly i lehčí dvoukolové varianty, které byly mnohem pohyblivější, ale uvezly pouze jednoho muže, a proto mohly být používány pouze jako dopravní prostředky pro důstojníky nebo zvědy a kurýry. Všechny vozy táhli ve dvou řadách čtyři **oslové** nebo **kříženci oslů s onagery**. Během moderních zkoušek bylo u replik dosaženo maximální rychlosti 15 – 20 km/h. Vozy vlastnil stát a jednotlivým osádkám (často členům panovnické rodiny) je jen půjčoval na válečné operace (město Umma vlastnilo asi 60 kusů). Kavalérie v daném historickém období ještě neexistovala, protože uvedená zvířata nemohla na svém hřbetě uvést jezdce v plné zbroji a koně byli v Mezopotámii téměř neznámí.

Jako hlavní obranný prostředek proti cizím nájezdníkům si starověká města budovala systém hradeb a opevnění. Impozantním opevněním se mohlo např. roku 3000 př. n. l. pochlubit město Ur, jehož hradby dosahovaly místy síly (tloušťky) až 30 metrů, ve kterých byly umístěny věže ve vzdálenosti zhruba 30 metrů. Původně se městské hradby budovaly z hliněných cihel, které byly ale snadno pobořeny primitivními beranidly. Proto se brzy začala městská opevnění budovat z kamene, který nebylo možné soudobou technikou rozbít. Kromě stále vyšších a vyšších zdí se také používal příkop okolo hradeb, u kterého se někdy z vytěžené zeminy budovaly náspy s palisádami.

Sumerští útočníci mohli proti popsaným systémům opevnění používat kromě již zmíněných beranidel pouze žebříky. V armádách starověké Mezopotámie pravděpodobně ještě neexistovaly ženijní jednotky nebo obléhací věže, které jsou doloženy až u Asyřanů. Každý vojevůdce se tehdy mohl před obleženým městem rozhodnout pro čtyři možnosti:

- **Dlouhodobé obléhání**, což bylo ekonomicky náročné, zvyšovalo riziko vypuknutí hladu a nemocí mezi obléhateli a samozřejmě dávalo obleženým možnost podnikat drobné výpady z města na jednotky protivníka.
- **Válečná lest**, díky které otevřeli někteří podplacení obyvatelé brány cizím útočníkům nebo mohla za hradby proniknout malá přepadová jednotka, která pobila strážce a umožnila svým spolubojovníkům přístup do města.
- **Přímý útok na hradby a brány**, který prakticky vždy znamenal těžké ztráty a jen malou naději na úspěch a často ukončil obléhání, protože vyčerpání obléhatel se v případě fiaska stáhli.

- **Podkopání hradeb**, které začali používat opět až Asyřané, protože jeho technologická náročnost vyžadovalo zapojení speciálně vycvičených jednotek.

Válečné lod'stvo nebylo dosud u Sumerů doloženo a jak bude uvedeno v následujících kapitolách, námořnictvo se bude z důvodů primitivní navigace omezovat pouze na boje podél pobřeží Středozemního moře a velkých řek a až v mnohem mladším období se námořníci konečně odváží na otevřené moře, kde budou svádět námořní střetnutí s flotilami desítek až stovek válečných plavidel.

Jak už bylo uvedeno v předchozím textu, sumerské městské státy mezi sebou vedly neustálé drobné lokální konflikty, které nemohly být dosud dopodrobna zmapovány pro nedostatek pramenů. Samozřejmě se ale někteří schopní panovníci a vojevůdci pokoušeli o vytvoření jednotného **státu všech Sumerů**. Částečného úspěchu dosáhli okolo roku 2700 př. n. l. vládcové města Ur, kteří ovládli celý jih a část severu Mezopotámie. Brzy byli ale poraženi a zničeni svými bývalými vazaly – panovníky Lagaše (Supí stěla), které následně porazila armáda města Kiš. Okolo roku 2350 př. n. l. již byly pravděpodobně jednotlivé sumerské státy natolik vyčerpány vzájemnými válkami, že se staly snadnou kořistí nového etnika, které právě zahájilo svůj vzestup – **Akkad'anů**.

Na přelomu 24. a 23. století př. n. l. se soudní úředník ve městě Kiš **Sargon** (někdy též Šarrukén, později s přízviskem **Akkadský**) stal za nejasných okolností vládcem celého státu. Jeho největším protivníkem byl panovník ve městě Umma Lugalzagesi, se kterým se střetl u Uruku. O samotné bitvě se nedochovaly žádné záznamy, ale je jisté, že krátce po ní nechal Sargon zbourat hradby samotného Uruku, což znamená, že zvítězil. Jméno jeho poraženého nepřítele se rovněž vytrácí z pramenů. Poté si rychle podrobil i ostatní významná sumerská centra a založil **Akkadskou říši** s metropolí ve městě **Akkad**.

Jediným správcem **prvního historicky doloženého impéria** byl sám Sargon Akkadský, kterého v jednotlivých oblastech zastupovali jeho úředníci. Hlavní oporou jeho režimu byla armáda, a proto je Sargon někdy nazýván jako „první vojenský diktátor v dějinách lidstva“. Během 54 let své vlády vedl údajně 34 válek, nejdříve se expanzí snažil získat nové državy, ale později se již snažil jen upevnit své impérium. Pro posílení své autority nechal Sargon strhnout u mnoha sumerských měst jejich hradby, aby se proti němu nemohla bouřit. Ochranu významných zemědělských oblastí zajišťoval propracovaný systém vojenských pevností. I když říše ekonomicky prosperovala, musela neustále čelit útokům vnějších nepřátel a také vnitřním vzpourám. Největší povstání vypuklo na konci vlády Sargona Akkadského, během kterého byl dokonce obležen ve svém sídelním městě Akkadu. Rebelové ale utrpěli drtivou porážku a stabilita v impériu byla obnovena.

Podle některých pramenů si již Sargon Akkadský udržoval stálou armádu 5400 mužů, kterou pravděpodobně tvořili profesionální vojáci ze všech dobytých měst. Jednotlivé kontingenty byly ale umístovány co nejdále od domovských měst, aby se snížilo nebezpečí lokálních povstání. Původně disponovali tito vojáci podobnou výzbrojí jako jejich sumerští protivníci a jejich největší výhodou na bojišti byla jejich početní převaha, protože žádný jiný městský stát neměl dostatek financí na dlouhodobé udržování armády několika tisíc profesionálů. Asi během vlády krále Narám – Sína (druhá polovina 23. století př. n. l.) začali Akkadané používat novou revoluční zbraň – **skládáný luk** (též **kompozitní luk**), který dokázal zabít nepřítele ve zbroji na vzdálenost asi 90 metrů, zatímco soudobý jednoduchý luk měl účinný dostřel pouhých 30 metrů. Nyní mohli akkadští vojáci začít používat zcela novou taktiku a pravděpodobně jako první v lidských dějinách kombinovat útoky jednotlivých druhů zbraní. Lukostřelci s výkonnými luky rozbili sevřené řady kopiníků ve falanze a do vzniklých v bojové formaci následně vnikla pěchota, která jen dokonala dílo zkázy. I když popsáný způsob boje vyžadoval vysokou úroveň výcviku a disciplíny, většina armád ho využívala s drobnými obměnami dalších 3500 let, než pěchota vyměnila chladné zbraně za střelné.

Po smrti krále Narám – Sína se v pohoří Zagros objevila nová hrozba pro Akkadskou říši – **Gutejci**, kteří prováděli pravidelné nájezdy do úrodných oblastí a záměrně se vyhýbali bitvě s Akkadany. Neschopnost vypořádat se s nepřítelem, který používal netradiční způsob boje, a hladomor oslabily natolik Akkadskou říši, že se zhroutila pod náporom nájezdníků. Když bylo dobyté a srovnáno se zemí město Akkad, ocitla se původní sumerská střediska pod nadvládou Gutejců.

Někteří městští vládcí si ale u nových vládců Mezopotámie koupili autonomii, která jim umožnila pomalu se připravovat na další vzpouru. Do čela rebelů se nejdříve postavila Lagaš, kterou brzy vystřídal Uruk, který dosáhl vojenského vítězství nad Gutejci. Brzy se ale vedoucího postavení mezi sumerskými městy chopil Ur, který si začal podrobovat i kmeny na hranicích Mezopotámie, aby tak vytvořil nárazníkové oblasti v případě další invaze. Paradoxně tak ale zahájil proces, který vedl okolo roku 2000 př. n. l. k povstání podrobených Amoritů, po němž zmizeli Sumerové ze světových dějin.

Babylonská říše (19. století – 539 př. n. l.)

Jedním z městských států na dolním toku **Eufratu** byl i **Babylon**, který je v pramenech poprvé zmíněn ve 24. století př. n. l. jako součást Akkadské říše. Okolo roku 2000 př. n. l. se zhroutila poslední říše Sumerů a v nevýznamném městě na jihu Mezopotámie se usadil

Sumuabum, pravděpodobně vůdce neznámého nomádského kmene, který založil dynastii vládců Starobabylónského období (19. století – 16. století př. n. l.). Mezi jeho nástupci se nejvýznamnějším panovníkem stal **Chammurabi** (též Chammurapi), který na přelomu 19. a 18. století př. n. l. dobyl většinu bývalých sumerských měst a vytvořil tak v oblasti Mezopotámie další starověkou říši. Své impérium rozdělil do menších správních jednotek (kraje nebo provincie) a spravoval je s pomocí propracovaného byrokratického aparátu. Nejspíš pro posílení vnitřní stability svého impéria nechal Chammurabi okolo roku 1750 př. n. l. sestavit i soupis platných zákonů a zapsat je na kamennou stélu, která se dochovala až dodnes. Uvedený zákoník již ale není nejstarší na světě, díky objevu zápisů zákonů sumerského krále Urnammy z města Uru, které jsou datovány asi do roku 2050 př. n. l.

Navzdory vojenským úspěchům a důmyslnému systému vnitřní správy upadla říše po smrti Chammurabiho do krize, protože žádný z jeho nástupců nedisponoval politickými a vojenskými schopnostmi svého předka. Impérium bylo postupně oslabováno lokálními vzpourami a vnitřními rozbroji až podlehl okolo roku 1530 př. n. l. náporu nové mocnosti na Blízkém východě – **Chetitské říši**. Podobný jev lze pozorovat prakticky u všech států s despotickým způsobem vlády ve starověku. Vláda silného a schopného vládce byla provázena vojenskými úspěchy a územní expanzí, hospodářskou a ekonomickou konjunkturou a často také kulturním rozvojem. Kontrast poté začal po nástupu méně schopného potomka na trůn, kdy se každá říše dostala do vnitřní krize, které ihned využili správci některých provincií a pokusili se o odtržení od metropole. Okolní státy a kmeny následně zahájily loupeživé nájezdy na území impéria a pokoušely se také o připojení některých území ke svým říším. Pokud se neobjevil další silný a schopný panovník, vedl popsáný proces až k rozpadu říše a postupnému zmizení celé kultury z dějin. Konkrétní případy budou uvedeny v následujících kapitolách.

Období od konce 16. století zhruba do roku 1400 př. n. l. se nazývá „**temný věk**“, protože se dochovalo jen minimum věrohodných pramenů. V první polovině 13. století př. n. l. je již doloženo, že oblast Babylonu ovládali Kassité, kteří ale museli čelit několika zásadním hrozbám. První byli **Elamité**, kteří sice dokázali vyplenit celou Babylónii, ale nebyli schopni ji trvale okupovat. Díky jejich vpádům se na trůně vystřídaly I. a II. dynastie z Isinu, které ale musely čelit náporu nové orientální mocnosti – **Asyrské říše**. Jak bude podrobně popsáno v následujícím textu, na přelomu 10. a 9. století př. n. l. začali být obyvatelé Babylonu stále více závislí na vojenské pomoci Asyřanů. Jejich závislost ještě posílila vnitřní nestabilita říše v 8. století př. n. l., kdy se na babylonském trůně vystřídalo několik **chaldejských uzurpátorů**, čehož využil asyrský panovník Tiglatpileasar III. (744 – 727 př. n. l.) a získal

pro sebe titul vládce Babylonu, čímž vytvořil mezi oběma impérii **personální unii**. I když měl Babylon v Asyrské říši významné postavení, jeho obyvatelé se často bouřili proti cizím vládcům a snažili se obnovit svou samostatnost.

Napjaté vztahy mezi Asyřany a obyvateli Babylonu se vyhrotily na přelomu let 627 a 626 př. n. l., kdy zemřel panovník Kandalánu. Uprázdňeného trůnu se zmocnil uzurpátor **Nabopolasar** (též Nabopalassar), kterého podporovali Aramejci. Oslabená Asyrská říše nebyla již schopná potlačit další povstání, a proto nový panovník v Babylónii mohl oženit svého syna Nabukadnesara (budoucího Nabukadnesara II.) s dcerou médské vládky. Vzniklá vojenská koalice zahájila válku se zbytky kdysi mocné Asyrské říše. Roku 615 př. n. l. se Babyloňané a Médové pokusili neúspěšně dobýt město Aššur a potom svedli nerozhodnou bitvu s Asyřany u jedné pevnosti na březích Tigridu. Příští rok se Médům podařilo dobýt Aššur a v roce **612 př. n. l.** společně s Babyloňany dobyli centrum Asyrské říše **Ninive**. Poté se poražená armáda Asyřanů stáhla k městu Charrán (též Harran), které padlo v roce 609 př. n. l. V této zoufalé situaci se Asyřané obrátili na egyptského faraóna **Neka II.**, který právě porazil a zabil judského krále Jošijáše v bitvě u Megida.

Nově vzniklá koalice svedla s Babyloňany **bitvu u Karchemiše** v roce 605 nebo 604 př. n. l., ve které již velel **Nabukadnesar II.**, protože jeho otec krátce poté zemřel. Pozůstatky kdysi hrozivé armády Asyřanů se připojily k egyptské armádě a shromáždily zhruba čtyřicet tisíc mužů, proti kterým se postavilo pouhých osmnáct tisíc babylonských vojáků. O průběhu samotné bitvy se nedochovaly žádné prameny, ale Nabukadnezar II. se prohlásil za vítěze a oslavoval drtivou porážku svých protivníků. Asyřané byli definitivně rozdraceni, ale některým egyptským jednotkám se podařilo z boje ustoupit, a proto je babylonský panovník pronásledoval až k městu Hama, kde je zničil. Válka s Egyptem potom pokračovala až do roku 601 př. n. l., kdy došlo na neznámém místě k nerozhodné bitvě, po které se již prameny nezmiňují o dalších bojových operacích, a proto historikové předpokládají, že obě strany uzavřely mír.

Poté Nabukadnesar zaměřil svou pozornost na Judské království, které bylo vyčerpáno nedávným konfliktem s Egyptem a trpělo vnitřní krizí, což bude podrobně popsáno v následujícím textu. V roce 597 př. n. l. poprvé dobyl Jeruzalém a zajatého krále Jójakína odvezl do Babylonu. Na uprázdňený trůn dosadil Sidkijáše jako svého loutkového vládce, který se ale po několika letech opět vzbouřil. Nabukadnezar poté další dva roky obléhal Jeruzalém a roku 587 př. n. l. jej znovu dobyl. Vůdcové rebelů byli popraveni nebo zmrzačeni a asi čtvrtina všech Hebrejců (okolo 20 000 lidí) byla odvečena do tzv. **babylonského zajetí**.

V roce 570 př. n. l. byl vojenským pučem v Egyptě svržen z trůnu faraón Wahibre (též Apriés), který uprchl do Babylonu a žádal Nabukadnesara II. o vojenskou pomoc v boji proti svému nástupci Ahmosemu II. Roku 567 př. n. l. vpadly babylonské jednotky do Egypta a asi polovinu jej vyplnili. Během bojů ale zahynul sesazený faraón, čímž skončilo celé tažení fiaskem a obě mocnosti si ponechaly své předválečné sféry vlivu.

Nabukadnesar II. zemřel v roce 562 př. n. l., a potom se na babylonském trůně vystříдалo několik slabých panovníků. Posledním byl Nabonid (555 – 539 př. n. l.), který se ale dostal do sporu s kněžími a tím ztratil podporu většiny svého lidu. Když v roce 539 př. n. l. vtrhli do Babylónie Peršané, které vedl Kýros II. Veliký, byli vítáni jako osvoboditelé od vlády nenáviděného krále. Ačkoliv se nedobytný Babylon vzdal bez boje, zůstal stále důležitým obchodním, kulturním a správním centrem, jak v Perské říši tak také v říši Alexandra Velikého a jeho nástupců - diadochů.

I když babylonští panovníci jako Chammurabi vedli mnoho úspěšných tažení (např. dobytí měst Larsa a Mari) a vojensky ovládli většinu sousedních států, v dochovaných písemných a trojrozměrných pramenech chybí podrobné zmínky o jejich výbojích a vítězných bitvách. Nejvíce věrohodných informací poskytli historikům dochované písemnosti a památky sousedních civilizací a kultur – především asyrské, egyptské a hebrejské (Starý zákon). Jednu z výjimek (pravděpodobně podle asyrského vzoru) v mladších dějinách Babylonu představuje tzv. **Nabukadnesarova kronika**, což je tabulka, která popisuje vítězství Nabukadnesara II. v bitvě u Karchemiše a jeho první dobytí Jeruzaléma roku 597 př. n. l. Pro vytvoření alespoň přibližné představy o armádách babylonských vládců hledají historikové většinou analogie s vojsky sumerských měst (poloha Babylonu na jihu Mezopotámie) a vojenskými jednotkami Asyřanů (dlouhodobý vliv na vývoj Babylonské říše).

Vrchní velitelem všech babylonských vojsk byl **panovník** nebo ve zvláštních případech někdo z jeho nejvěrnějších služebníků. Popsaná situace nastala např., když Nabopolasar na sklonku svého života postavil do čela armády svého syna Nabukadnesara. Během vlády krále Chammurabiho se vojáci odváděli ve městech i na venkově z nižších společenských vrstev a nesměli za sebe posílat žoldnéře. Pravděpodobně jako u sumerských městských států tvořili jádro vojska profesionální vojáci, kterým jednotky branců poskytovaly na bojišti podporu. V armádě Nabukadnesara II. již sloužili převážně žoldnéři, protože prostí obyvatelé měli možnost se u odvodu vykoupit. Najatí vojáci dostávali plat převážně v naturáliích a částečně v peněžních částkách. Panovník odměňoval své muže rovněž pozemky k obživě jejich rodin, ale uděloval je pouze konkrétním jednotlivcům, kteří je nesměli prodat nebo dědit. Pokud chtěl syn hospodařit na půdě svého otce, musel vstoupit do armády. Jestliže si

Nabukadnesar II. tak chtěl zajistit trvalý přísun nových rekrutů, jeho záměr se vůbec nezdařil. Většina mužů chtěla získat pozemky do osobního vlastnictví, čehož časem dosáhli, a potom už se necítili povinni bojovat za svého panovníka.

Základ babylonské vojska tvořila **pěchota** jako u většiny starověkých armád. Tvořili ji **lukostřelci** vyzbrojení asi skládanými luky, krátkými meči a snad kopími, kterým ochranu poskytovali **štítonoši** s proutěnými nebo koženými pokovovanými pavézami. Kromě ochrany sebe a jednoho lukostřelce byli štítonoši určeni pro boj muže proti muži, k čemuž byli vyzbrojeni mečem a kopím. Někteří vojáci asi bojovali také s praky, jednobřítými nebo dvojbřítými sekerami a kamennými nebo kovovými kyji. Výstroj vojáků tvořily pláště z kůže nebo z kovových plátů, bronzové nebo kožené přilby, chrániče holení a těžké a nepraktické kovové pancíře.

V babylonské armádě byly rovněž zařazeny **jednotky válečných vozů**, které byly lehké dvoukolové a tažené dvěma nebo třemi koňmi. Osádku tvořili dva (vozataj a lukostřelec) nebo tři muži (vozataj, lukostřelec a štítonoš). V mladších obdobích se rovněž objevila kavalerie, kterou pravděpodobně převzali Babyloňané od Asyřanů. Jezdci neznali sedlo ani třmeny, vyzbrojení byli jednoduchými luky nebo vzácně kopími a jejich úkolem bylo pronásledovat ustupujícího nepřítele. Asyrského původu byly asi také technické jednotky, které budovaly mosty, stálé tábory pro jednotky a také beranidla během obléhání. Babylonského panovníka, jeho rodinu a palác chránila speciální jednotka, která bydlela ve vládcově paláci. Podobné „gardové“ jednotky se potom objevují u všech ostatních starověkých panovníků.